

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 5091

Tarih : 22.04.2024

10/1212

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Demokratik değerlerin gözetildiği toplumlarda dördüncü kuvvet sayılan basın – yayın organları, toplum adına sorgulayan bir denetim mekanizması işlevine sahiptir. Buna karşın ülkemizde basın, hakikati araştırdıkça siyaset kurumunun hedef haline gelmiştir. Özellikle Kürtçe basın – yayın ile Kürt gazeteciler, on yıllardır ciddi bir politik baskıya maruz kalmaktadırlar. 22 Nisan 1898’de Kahire’de Kürdistan adıyla yayınlanan ilk Kürtçe gazeteden bugüne birçok Kürtçe gazete, dergi ve TV kapatılırken onlarca Kürt gazeteci – yazar ise tutuklanmıştır. Bu sebeple Kürt gazeteciler, 22 Nisan Kürt Gazetecilik Günü’nü; haklarında açılan soruşturmalarda veya cezaevi koşullarında karşılamaktadırlar. Dolayısıyla Kürtçe basın – yayın hayatı üzerindeki baskılar ile Kürt basın emekçilerinin yaşadıkları hak ihlalleri ve sorunların tespit edilerek gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa’nın 98’inci İç Tüzüğü’nün 104’üncü ve 105’inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Gülcan KAÇMAZ SAYYIĞIT
Van Milletvekili

GEREKÇE

Basını oluşturan iletişim aygıtları, haberleşmenin yanında anadilinin korunup geliştirilmesine hizmet etmiştir. Özellikle yasaklı diller açısından günlük dilin basında yer alması hayati bir işlev görmüştür. Bunun yanında çağdaş demokrasilerde basın; yasama, yürütme ve yargı erkleriyle birlikte dördüncü bir kuvvet olarak tanımlanmıştır. Çünkü basın, kamu vicdanı adına sorgulayan ve denetleyen bir mekanizma olarak çalışmıştır. Basının, demokratik bir toplumun inşası ile dezavantajlı dillerin geliştirilmesi için taşıdığı öneme rağmen Türkiye’de gerekli desteği görmediği ortadadır. Dolayısıyla bir katalizör gibi çalışması gereken basın, özgür koşulların yetersizliğinden dolayı sahip olduğu rolünü de oynayamamıştır.

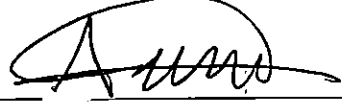
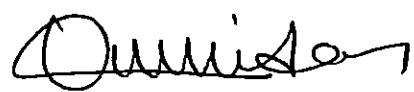
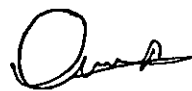

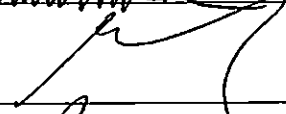
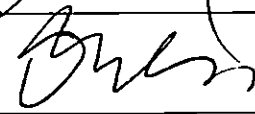

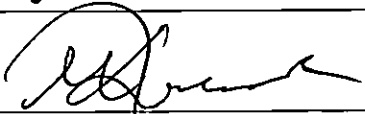
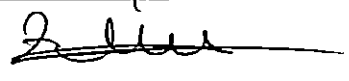

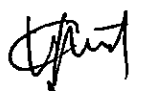
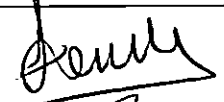

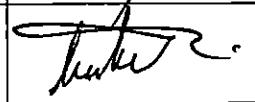

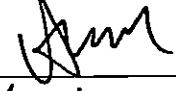
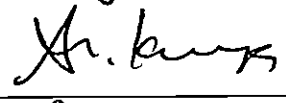
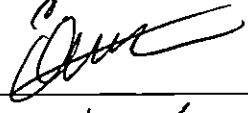
Bununla birlikte Kürt basın geleneği, Kürtçe yayın yapan gazeteler her zaman baskının üzerinde yoğunlaştığı kesim olagelmıştır. Öyle ki 20’nci yüzyıl boyunca Kürtçe yayın yapan gazeteler kapatılırken Kürt gazeteciler sıklıkla ya gözaltına alınmış ya da tutuklanmışlardır. Bu durum Rojî Kurd’tan Hawar’a, Ronahî’den Welat’a, Azadiya Welat’tan Xwebûn’a kadar sürüp gelmiştir. Dolayısıyla 1960’lı yıllarda Kürt aydını Musa Anter ve onunla dayanışma gösterenlerin yargılandığı 49’lar davası, bugün Özgür Gündem gazetesiyle dayanışmak için Nöbetçi Genel Yayın Yönetmeni olan aydınların yargılanmalarında vücut bulmuştur. Aynı şekilde 1990’lı yıllarda Özgür Ülke bombalanıp Kürt gazeteciler faili meçhul cinayetlerin hedefi olurken bugün de gözaltı ve tutuklamalar tam hız devam etmektedir.

Buna rağmen Kürt basını, 22 Nisan 1898 yılında Mısır’ın başkenti Kahire’de Mikdad Midhad Bedirhan tarafından “Kürdistan” adıyla ilk Kürtçe gazetenin çıkarılmasından bugüne baskılara boyun eğmediği için literatüre “özgür basın geleneği” kavramını kazandırabilmiştir. Kürdistan gazetesi de daha çıktığı ilk sayıdan itibaren Osmanlı devletinde baskı ve sansürle karşı karşıya kalmış, birçok sayısı Avrupa ülkelerinde yayınlanabilmiştir. İlk Kürtçe gazetenin basılmasının üzerinden 126 yıl geçerken bugün 22 Nisan, Kürt Gazetecilik Günü olarak kutlanmaktadır. Çünkü Kürdistan gazetesi, Kürtçe yayınlanmasının yanında Kürtler arasında etkileşimi de arttıran bir milat olmuştur.

Gelinen aşamada Kürtçe yayınlar, ciddi bir ekonomik zorlukla karşı karşıya kalırken Kürt gazetecilerin mesleki faaliyetleri kriminalize edilmektedir. Halihazırda dezavantajlı durumda olan Kürtçe gazete ve dergilerin destekten mahrum bırakılması da bir çeşit baskı aracı olarak işlev görmektedir. Bununla birlikte Kürt gazeteciler sıklıkla haber takibi yaparken gözaltına alınabilmekte, haklarında soruşturma açılabilen, şiddet ve hakarete maruz kalabilmektedirler. Öyle ki son 15 yılda birçok defa toplu gözaltı ve tutuklamaların da hedefi olmuşlardır. Son iki yılda, Haziran 2022 ile Nisan 2023’te onlarca Kürt gazeteci gözaltına alınmış, birçoğu aylarca cezaevlerinde tutulmuşlardır. Özellikle Temmuz 2016 tarihinde ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) ile birlikte Kürtçe yayınlar ile Kürt gazeteciler üzerindeki baskının dozu da arttırılmıştır.

OHAL ile birlikte çıkarılan KHK’lerle Kürt ve muhalif basın, sansür ve kapatmalarla tasfiye edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda Ekim 2016’da Özgür Gündem ve Azadiya Welat gazeteleri ile Dicle Haber Ajansı (Diha) ve Jin Haber Ajansı (JINHA) gibi kuruluşlar da kapatılmıştır. Bugün de Mezopotamya Ajansı ile Yeni Yaşam’a yönelik internet erişim engeli kararları sık sık alınmaktadır. Yine 21 Nisan 2024 tarihinde İzmir Kitap Fuarı’nda Kürt tarihi ve şahsiyetleri hakkındaki bazı kitaplar gerekçe gösterilerek Pirtûka Kurdî standının polislerce basılması, Kürtçe yayın ve Kürt gazeteci – yazarların üzerindeki öngörülmedik tehdidi de ortaya koymaktadır.

Kürt basın geleneği, Kürtçe yayınlarının yanı sıra Kürtlerle ilgili konularda özgün bir perspektife sahip olduğu için siyasi iktidar ile yargının hedefi olabilmektedir. Öyle ki cezaevlerinde haberlerinden dolayı tutuklananların gazeteci olup olmadığına da devlet erki karar vermeye çalışmaktadır. Bu sebeple Türkiye'nin bütün basın özgürlüğü endekslerinde son sıralarda yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla Kürtçe basın- yayın faaliyeti yapan basın kuruluşları başta olmak üzere Kürt basını ve emekçileri üzerindeki sansür, baskı, şiddet ile engellemelerin araştırılması gerekmektedir.

1	Sinan Ceylan	Van	
2	ÇİÇEK OTLU	İSTANBUL	G. Otlu
3	MAHMUT DİNDAR	VAN	
4	NEJLA DEMİR	AĞRI	
5	HALİDE TÜRKOĞLU	DİYARBAKIR	
6	ÖMER FARUK GERGERLİOĞLU	KOCAELİ	
7	ÖZGÜL SAKI	İSTANBUL	
8	AYŞEGÜL DOĞAN	ŞIRNAK	
9	Mehmet KAMACI	DİYARBAKIR	
10	ZÜLKÜF UÇAR	VAN	
11	KAMURAN TANHAN	MARDİN	
12	HÜSEYİN OLAN	BİTLİS	
13	SEVİLAY ÇELENK ÖZEN	DİYARBAKIR	
14	YILMAZ HUN	İĞDIR	
15	ÖZNUR BARTİN	HAKKARİ	
16	SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ	SİİRT	
17	ALİ BOZAN	MERSİN	
18	ADALET KAYA	DİYARBAKIR	
19	ÖMER ÖCALAN	ŞANLIURFA	
20	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	